

DEBRECENI PROTESTÁNS LAP

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI HETI KÖZLÖNY.

DEBRECEN VÁROS KÖNYV-
NYOMDA-VÁLLALATA,

ahova a lap szétküldésére vonat-
kozó felszólamlások küldendők. ::

Megjelen hetenként egyszer, szombaton, másfél íven.

Előfizetési ár: egész évre 12 kor., félévre 6 kor.

Egyes szám ára 30 fillér.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVA-
TAL DEBRECEN, NYOMTATÓ-
UTCA 9. SZÁM,

ahova a lap szellemi és anyagi ügyeire vonat-
kozó összes közlemények, kéziratok, előfize-
tések és hirdetési díjak küldendők. ::

Temetési ima.

Hajdu Péter 24 éves ifjú felett tartotta

Dr. Baltazár Dezső püspök.

Nagy Isten! kinek léted öröktől fogva és örökké való, kinek erőd mindenhatóság: innen a temetésnek szomorú jegye: a koporsó mellől sírunk fel tehozzád. A mélységből a magasságba, a nyomorúságból a tökéletességbe. Minden iga, ami feltöri vállunkat, minden tövis, mely a szívünkbe beletörik, minden kő, melyben téveteget lábunk megbotol, az élet sok csalódása, letört küzdelme, füstbe szállt reménye, verejték, könny és vér, mely végig jelzi útunk futását: mind, mind gyarlóságunk, nyomorúságunk szomorú tükörét tárja elénk. De az egész élet összes sötétségei sem tudnak bennünket úgy előtted az alázat porába hajtani, mint a koporsó, mely hervadás porává teszi a virágot, az oszlopot derékba töri s leemeli fejünk koronáját.

Újra koporsó körül gyűjtötted össze népedet, hogy az alázatosság tudományából adj neki iskolát. Tavasz virágok közé gyászlobogó hajlik, kikelet örömjajába sirató harangok szava kondul s az, akire halotti szemfedőt vont hatalmas kezed, ifjan lehervadva, útja elején megállítva, felszállása kezdetén visszahullva, némán, hidegen nyugszik szűk börtöne ölén.

Az újra kelt tavasz élet mosolyát szomorúságra, a teremtő erő büszkeségét megalázkodásra, a reménységet aggódásra szégyenítet s az enyészet hatalmával megmutatod, hogy minden, ami van ezen a világon, csak „hiába-valóság s a lélek gyötrelme“.

A fényvel az árnyék, bimbóval hervadás, nyereséggel kárvallás, emelkedéssel hanyatlás, erővel enyészet, étellel halál együtt születik s csak tetőled függ, hogy egymással helyet mikor cserél. Itt időnap előtt váltottad a helyet. Azért

olyan mélységes a gyász, mi itt felsötétlik. De még azért is, mert méltán zokoghat fel a gyászoló keserve: „jaj nekünk mostan, mert az Úr egyik bánatunkra más bánatot adott, elfáradtunk a fohászkodásban és nyugalommal nem találunk“. Az apai törzsről gyorsan töreted le a virággal nyíló ágakat, hamar szakgatod fel a sebeket, melyek rajtad kívül az időre bízták gyógyulásukat.

De nem panaszkodunk, Uram! Szabados Istene életnek, halálnak! Látjuk a megaláztatásban is felmagasztalásodat. „*Megdorgálsz, akit szeretsz s megostorozod, akit fiaddá fogadsz*“. Ime egy megdorgált és megostorozott édes apa magasztalódik fel e koporsó mellett. Felmagasztalódik bánatában, mellyel előtted sírván, zúgolódás nélkül megalázkodik. Felmagasztalódik hitében, mellyel nem hátra tekint, hanem előre, te reád, ki a vigasztalás és feltámasztás Istene vagy. Ime megdorgált és megostorozott testvérek szakgatják itt bánattá lelkükön az ifjúság öröme szövött ruházatát s abban a szeretetben magasztalódnak fel, amely minden veszteséggel csak forróbb, csak szorosabb, csak önfeláldozóbb lesz egymás iránt. Itt látjuk megdorgálva, megostorozva, a gondviselő jóság áldozatában felmagasztalódva az unokája felett síró nagyanyát is.

Nem panaszkodunk azért sem, akit örök nyugalomra hívtál. Élte reggelén szállattál reá csendes aluvást. Ki tudja, a dél hevében még mennyi égető kín várt volna reá? Ideleln több szenvedést, mint örömet juttattál neki, hogy trónodhoz annál közelebb ültethesd odafenn. Földi tavasz után minden közbevetés nélkül örök tavaszba hívtad; itt elhanyagolt életét atyai kézből veszed át atyai kezébe örök gondviselésre, feltámasztásra, idvességre, mindenkéül többet szenvedett s mindenekért meghalt Szent Fiadért: a Jézusért. Ámen.

Aránytalan képviselőtünk a főrendiházban.

II.

Az 1848 július 8-iki országgyűlés elhatározta, hogy a felsőház reformja céljából törvényjavaslat készíttessék. Egész 1884-ig húzták az érdekelt egyházi status korifeusai a javaslat benyújtását. Azonban az ez évi szeptember 29-iki trónbeszéd kívánatosnak mondta a reformot s így 1885 február 10-én a képviselőház tárgyalás alá vette.

Egyik sérelmet a másik után kellett lenyelnünk.

De mielőtt magát a sérelmes pontot tárgyalnánk, talán nem lesz érdektelen vizsgálnunk, hogyan parirozott vagy helyesebben parlírozott konventünk és az öt egyházkerület.

1867-ben a konvent következő határozatát terjesztette fel: „Az előjogokra és kiváltságokra nézve, melyekkel egyik vagy másik hitfelekezet és annak egyházi hivatalnokai birnak, az egyetemes értekezlet közös nézete és óhajtása az, hogy azok teljesen megszüntetendők. Ha azonban az állam törvényhozása által meg nem szüntetnének, azon esetre fentartja magának az egyetemes értekezlet, hogy egyházunkat illetőleg a tárgybéli nézetét és kívánalmát az 1848. XX. t.-c. alapján, a viszonyokhoz képest, annak idejében nyilváníthassa.”

Ennek dacára 1884-ben a magyar királyi kormány, melyben több előkelőségünk is ült, nem tartotta méltónak a konventet megkérdezni, mi a véleménye a törvényjavaslatról!?

Ime ez mindjárt egy közjogi sérelem volt! Még pedig autonomiánk súlyos megsértése!

Legem facere de nobis sine nobis! Közjogi lényünket magánjogivá degradálni — nem volt helyes dolog!

Az 1884-iki konventünk elég erélyesen fel is szólalt. A törvényjavaslatot sem méltányosnak, sem igazságosnak, sem általában az egyházaknak a törvényhozásban való képviseltetése elvi alapjával megegyezőnek nem tekintheti. A jogegyenlőség azt hozza magával, hogy valamennyi egyházi főnöke, tehát mind az öt főgondnoka és mind az öt püspöke által képviseltessék. Ennélfogva a kormány által a törvényhozás elé benyújtott törvényjavaslat azon szándékolt intézkedését, mely szerint öt püspöke és öt főgondnoka közül csak a hivatalára idősebb három-három hívassék meg a felsőházba, nem tartja méltányosnak, mert így megeshetik, hogy az öt egyházkerület közül esetleg kettő egészen képviselő nélkül maradna vagy esetleg négy — egyházi alkotmányunkkal egyenes ellentétben — vagy csak papi vagy csak világi feje által lenne képviselve, mit a konvent sem az egyházkerületek, sem azok egyházi főnökei teljes jogegyenlőségével, legkevésbé pedig egyházalkotmányunk alapelveivel megegyeztetni nem

tud. Kéri olykép a javaslat módosítását, hogy mind az öt főgondnok és püspök meghívassék a felsőházba.

Ily nagy horderejű közjogi kérdésben azonban jogászai szempontból még erélyesebb határozatot vártunk volna!

Tiltakozása főképen az aránytalan számú képviselőt elleni érvekben csúcsosodik ki!

Pedig nagyon helyénvaló lett volna nyomatékosan és ünnepélyesen tiltakozni a kormány eljárása ellen! Kifejteni, hogy a törvényhozó hatalomnak semminemű joga, legkevésbé jogcíme nincsen ahhoz, hogy beleavatkozzék egyházi autonomiánkba. Nincs hatalma reánk semmiféle törvényt oktrojálni! Konventünk megkérdezése nélkül, sőt akarata ellenére hozni reánk vonatkozó törvényt nem egyéb, mint autonomiánk megsértése! Elmulasztotta közjogi állásunkat tüzetesen kifejteni s kioktatni a törvényhozó hatalmat, hogy amihez nincs joga, azt ne cselekedje!

És ha már konventi határozatunkat nem respekta a Ház, ha már bennünket fel nem vett, az lett volna a leghelyesebb eljárásunk, ha viszont mi se fogadtuk volna el a ránk oktrojált törvényt, hanem felvetettük volna egyenest a közjogi kérdést, quo jure, miesoda tételes intézkedés alapján járt el velünk szemben a Ház?!

Bocsánat, nem kötözködés lett volna ez, hanem sok vérrel, szenvedéssel, keserves megaláztatással, méltatlanságok hordozásával, néma türelemmel évszázadokon keresztül lassanként kivívott s feltve őrzött közjogi helyzetünknek megvédése!

A róm. katolikusok úgy kapták meg e hazában minden közjogi hatalmukat, mint a zsidók a mannát pusztai bolyongásukban!

Nem hiába, hogy könnyen jutottak hozzá, könnyen is dobálóztak a sértésekkel! Mi alig emeltük fel jogos szavainkat, mint a darazsak törtek reánk! Óh ne is csudáljuk hát, ha talán sokszor dicső elődeink nem juttatták kellőkép kifejezésre mélységes érzelmeiket!

A történésznek könnyű helyzete van, mert ő már csak a rideg betűk felett mond ítéletet, azért eleve bocsánatot kérek én is, hogy kritikám többször erős hangú. De mikor ezt cselekszem, csupán az az elvezet, hogy tárgyilagos fejtegetéseimnek talán hasznát veszi még egyházunk, ha újra előkerül az a bizonyos „4. §. 13.” pont.

Mivel az 1884-iki konventünk — hogy folytassam az elébb mondottakat — nem domborította ki erélyesen közjogi sérelmünket, hanem elfogadta és foganatosította a nélkülünk alkotott fenti t.-c. 4. §-át, valószínűleg ez precedensül fog szolgálni a kormánynak ezután is! S könnyen úgy járhatunk e kormányval, mint a kormány járt Horvátországgal. Ugyanis 1844-ig Horvátország csak kapcsolt országgént szerepelt s akkor a felsőházban becsúszott a „társország” kifejezés tévedésből vagy elnézésből a corpus jurisha

Református zsoltárok és imakönyvek

bárhon hirdetett áron a
legszebb kivitelben kaphatók

CSÁTHY FERENCZ
Debreczen legrégebb

könyvkereskedésében.

Vidéki megrendelések gyorsan
és pontosan eszközöltetnek.

s többet, ne adj Isten, hogy az atyafiak más elnevezést használtak volna!

A precedenst mi is megadtuk, de hogy e mulasztást sikerül e jóvátennünk, felette kétséges! Mindenesetre adandó alkalommal meg kell próbálkoznunk!

Talán, ha a kisebbségben maradt Fejes István-féle indítványt fogadja el a konvent, miszerint: „a főrendiházban való képviseltetésére nézve a reform. egyházban fentálló képviseleti rendszer szerint maga intézkedhessék, vagyis egyházkerületenként maga az egyház válassza meg azon egyéneket, kik, mint az egyház képviselői, a főrendiházban helyet foglaljanak” — talán hamarabb tisztázódott volna a helyzet, feltéve, hogy konventünk erősen állott volna is határozata mellett! Tudniillik ebben az indítványban meglehetősen kidomborul az autonomiánkat féltve védő érzület s a nagyobb ellentétek összeütközéséhez közelebb lettünk volna, hogy azután tisztán láthassunk. Ámbátor ez indítványnak meg az volt a gyengéje, hogy közjogi helyzetünket s az ezen ejtett sérelmet nem érinti.

Ha már konventi határozatainkra megtettük az észrevételt, tegyük meg ezt az egyházkerületi határozatokra is.

Az 1867 utáni egyházkerületi gyűlések ebbeli határozatát olvasva, koncentrálhatjuk így a kifejecesedett véleményt: „Vagy távozzanak a róm. kath. és gör. kel. püspökök is a felsőházból, vagy a reformátusok és lutheránusok is menjenek be!”

Jogászilag ilyen határozat nem állhat meg. Két ellentétes dolog van egymás mellé állítva egy határozatban. Már pedig ily fontos közjogi kérdésben teljes határozottsággal kell az egyházkerületnek állást foglalnia. Vagy az egyik, vagy a másik módot tartja helyesnek, de mindakettőt lehetetlen!

Hajlandó vagyok elhinni, hogy a világi törvényhozás talán azért nem reagált sem a konventi, sem egyházkerületi határozatainkra, mert az első pillanattól kezdve tisztában volt azzal, hogy mi nem tulajdonítunk e nagy közjogi kérdésnek oly nagy fontosságot. Azt hiszem, tudatában volt eleve, hogy nem leszünk valami élelmes jogászok, hogy kázust csináljunk a dologból!

És valóban nem csalódtak számításukban a vén rókkák!

Dr. Kacsóh Lajos.

(Folytatása következik)

Az öt hajdu város tanárválasztói joga.

Az 1850-ben hazánkra is kötelezővé tett Organisations-Entwurf rendelkezései bizonytalan helyzet elé állították a debreceni főiskolát, melynek az előírás szerinti átalakításához, berendezéséhez szükségelt anyagi erő éppen nem volt meg. Szoboszlai

Pap István 1852 jan. 10-én 68. sz. a. kibocsátott felhívó szövegére azonban előteremtődött. Azok között, akiknek lelkébe belevágtak az ékesszóló püspök körlevelének szavai, indokai, volt az öt hajduváros Böszörmény, Hadház, Nánás, Szoboszló és Vámospércs lakossága is. Ez az öt testvérváros — Benedek Sándor „alsószabolcsi és hajduvidéki” esperes 1857 dec. 18-án 306. sz. a. kelt körlevele szerint — 750 pengő forintot, hatos kamatját egy 12,500 pftből álló tőkének, a következő arányban ajánlott meg a főiskola átalakítására: Böszörmény, Nánás és Szoboszló 200—200, Hadház 100, Vámospércs 50 pft. Tették ezt az áldozatot „szent vallásunkért, azzal egybeforrott iskola-ügyünkért, autonomiánkért, melyeket nekünk helvét hitvallásúaknak a szentesített törvények biztosítanak; nemzetiségünkért a tős gyökeres magyar városban Debrecenben, az Európai Continensen legnépesebb hely. hitv. ekklesiában 200 esztendőktől fogva Collegium nevezet alatt álló Főiskolánk életét továbbra is fentartandók”. Tették azonban „azon föltétel mellett, hogy — ha több igénybe vett adakozások a Magos Kormány által kiadott Entwurf szerinti gymnasium szükségzeit nem fedezhetnék — ezen szükségek fedezésére, különben pedig egyedül Tanító képző Tanszék előállítására, — Tanár választhatásba leendő részvétük mellett, — lenne fordítandó”. Ezt a jelentést az 1852 szeptemberében tartott egyházkerületi közgyűlés azzal vette tudomásul, hogy „a tisztelt alapító egyháznak biztosítás nyújtatik afelől, hogy az érdekelt tanár választásába, részökre illő befolyás fog engedtetni, melynek miként leendő gyakorlása iránt véleményadásuk annak idejében Esperesi úton bevaratik”. (81. sz.)

Az esperes ehhez képest nyilatkozatra hívta fel az érdekelteket s ennek eredményéről 1853 márc. 7-én 76. sz. a. kelt beadványában értesítette az egyházkerületet. Röviden a „következőkben pontosul” a négy, (mert Szoboszló nem nyilatkozott) testvérváros véleménye: 1. Kijelölés és választás két alkotó részei lévén a tanszék betöltésének, a kijelölés jogával mind a négy egyház élni kíván, de oly módon, hogy a kijelölt egyének száma háromnál ne legyen több; a választás alá eső 3-nak egyező értelemmel kijelölése végett jelenjenek meg az alapító egyházak képviselői a választás helyén. 2. Kijelöltekből elválasztás jogát V.-Pércs a Főtiszt. Superintendenciának adja, Bö-

KÉSZÍT:

minden a fényképeszeti szakmába vágó művészi munkákat műtermen kívül is. ↔

Kozmann és Társa

fényképeszeti, festészeti és fényképnagyítási műterme ↔ Debrecen, Piac-utca 44. szám. Ujfalussy-ház. ↔

FELVÉTELEK:

egész nap (vasár- és ünneppon is) minden időjárásban; művilágítás mellett este 7 óráig.

*

szörmény a Főtiszt. Superintendentia rendelkezésétől függeszti fel: bírjanak-e, vagy nem az alapító egyházak megbízottai egyetemi választó szavazattal? Hadház hasonlóan nyilatkozik; Nánás végre a képviselőknek a választásba a Főtiszteletű egyházkerület által meghatározott számbani befolyását óhajtja. Hogy azonban ez a nyilatkozat az egyházkerületi közgyűlésen tárgyalatott volna, annak semmi nyoma sincs. A dolog további menetére nézve tehát ismét Benedek esperes felterjesztéséhez kell folyamodnunk felvilágosításért, aki szerint „elkövetkezék nem sokára s még 1853 Octóber havában a praeparandiai tanszéknek t.-c. Tóth Ferenc, majd 1855 Oct. t.-c. Lengyel Zsigmond urak megválasztásával betöltése, de anélkül, hogy eziránt a nevezett egyházak előre megkérdezve lettek és az ő bekívánt nyilatkozataikra a főtiszteletű Consistoriumtól felelet adatott volna“. (L. 1855 okt. egyh.-ker. ggy. 45., 67. számokat.)

Mellőztetésük „nem kevés aggodalomba ejtette“ a testvérvárosokat s így keletkezett az a beadványuk, amelyet az egyházmegye 1855 dec. 5-én német Balmazújvároson tartott közgyűléséhez nyújtottak be s amelyben arra kéri a traktust, hogy az „általuk kifejtett feltételek figyelembe nem vételével történt Tanár választás irányában méltó aggodalmukat a Főtiszteletű Superintendentiára fölterjeszteni s jövendőben alapítványuk feltételül tűzött ezen választási jog iránt megnyugtatókat eszközölni méltóztassék“ — ismételvén, hogy „miután alapítványuk az általuk óhajtott Tanítóképző tanszékre fordíthatónak kimondatott s tettleges életbe lépéssel is elismertetett, — ezen tanszékre három egyéniség kijelölhetésére maguknak jövendőben is teljes jogot adni óhajtának, — oly módon, hogy ezen általuk kijelölendők közül a Főtiszt. Superintendentia nagy érdemű tagjai személyenkénti szavazat útján szabadon választhassanak“. (Levtsz. II. 2686.) A traktus részéről ez a beadvány (25. ggy. sz. a.) „oly tisztelettellyes kérelem kíséretében“ terjesztetett fel „az egyházkerületi kormányhoz, hogy a panaszt emelt Hajdu vidéki öt egyházat, az általuk tett alapítvány sorsáról kimerítő felvilágosítás adásával meg nyugtatni s a mennyiben ne talán az újabban rendezett, tanítókat képző Tanszék felállítása s ennek Tanár általi betöltése azok sérelmével történt volna, oly intézkedést létre hozni legyen kegyes, mely szerint azon egyházaknak az

általuk kikötött feltételek mellőzése miatt jövendőre hasonló panaszokra ok és anyag ne szolgáltatassék“.

Hogy itt egy kis félreértés is volt a dologban s nem éppen jogsérelem esett a két említett tanár megválasztásával a hajduvárosokon, kitűnik az egyházkerületnek ezen felterjesztésre hozott következő határozatából: „Amennyiben még annyi sem áll tisztán, hogy a szóban forgó alapítványi tőke a *Gymnasiumtól egészen elvonható volna, sőt ez esetben sem lenne az elég egy tanárnak a mostani körülmények közt már több járulékokkal pótolta fizetésére*: közgyűlésünk nem látta még elérkezettnek a közelebb történt tanárválasztás alkalmával az időt, melyben a kért befolyás gyakorlatba vétele megkezdessék; egyéb iránt jövőre nézve e tekintetben megnyugtatóra vonatkozólag oda nyilatkozik, hogy *mihelyt az általuk alapított összeg tisztán az említett tanszék fizetésére lehet fordítandó*, Esperesi úton fel fognak szólíttatni, hogy a tanár választásba, *az eddigi gyakorlat folytán* befolyást vehessenek, akkor leendvén helye, ezen befolyás miként gyakorolhatása meghatározásának; azonban előre is kimondatván, hogy *az, amint jelen folyamodásban kéretik, minthogy az alapítási levélben (?) sincs kikötve, az eddigi gyakorlattal is ellenkezik, semmi esetben teljesíthető nem leszen*“. (65. sz.)

Ez a határozat egyáltalán nem nyugtatta meg az alapítókat s reá azzal feleltek, hogy az esedékes részleteket nem fizették. És midőn a hátralékok (Nánás és Szoboszió 600—600, Böszörmény 200, Hadház 100, Vámospécs 75 pft.) beszolgáltatására az 1858 február 1-én kelt főiskolai pénztárosi (Kallós Mózes) kimutatásban felhívtak, ismét az egyházmegyéhez folyamodtak ügyök pártoló felterjesztése iránt. Az egyházmegye ennek a kívánságnak az 1858 március 10—11-én Balmaz (magyar) újvároson tartott gyűlése 27-ik számú határozatában tett eleget, mely szerint az alapítók azt kéri, hogy „szerevény s szerintök méltányosnak látszó tanárválaszthatásra, illetőleg kijelölésrei joguk jövőre nézve ünnepélyesen biztosíttassék... e feltételhez kötik határozottan a hátralékoknak és a jövő évekre vonatkozó járandóságoknak pontos beszolgáltatását“. Benedek Lajos esperes 1858 március 30-án 97. sz. a. kelt kísérő levele kapcsán, a maga által írott memorandumszerű felterjesztéssel juttatta illetékes helyére a traktus határozatát (L. II. 2793. levtsz. a.) azzal, hogy ő „ez ügyet jelen év Április 15-ikén tartandó

„Meteor“ szálloda Budapest
 VII., Erzsébet-körut 6. szám.

120 kényelmesen berendezett szoba.
 Légfűtés. — Liftszolgálat éjjel-nappal.
 Fürdők. — Vacuum cleaner. — Összes
 vidéki lapok. — Szobák 4 koronától.

Főtiszteletű egyházkerületi gyűlésen nemcsak tárgyalatni, de befejeztetni hivatalomból folyólag és alázatosan kéri: mert jogosság és köteleztetés egymásnak alapföltételei; és ha a Főtiszteletű Superintendencia jogot nem ad, föl óldva lesz az alapítók köteleztetése; viszont, ha az alapítók köteleztetésüket be nem váltják, azzal jogukat eresztik el. Érdeemes ismerni memorandumának befejező passzusát, amelyben meleg igyekezettel törekszik a panaszkodó városok ügyének támogatására. „Adja meg” — írja — „a Főtiszteletű Superintendencia, adja meg e jogot esedezem — és pedig a Főiskola érdekében esedezem — az alapító öt egyháznak! és ha tán e jogkívánatot más tanszéket alapítókétól elütő és sajátos alakban tűnnek is föl, de valóban páratlan az ily kevés jogért nyújtott áldozat is, kivált Böszörmény, Nánás és Szoboszló részükről; ez egyházak mindegyike saját latin iskoláinak különben is szűkre mért osztály részéből és kenyereből törte ki e darabot: és avagy nem fér e öszve a Főtiszteletű Superintendenciának az 1821-ben Conventileg biztosított tanárválasztási autonómiájával az, ha az öt egyházakból küldendő, például 8 képviselőnek, a választás napján és helyén megjelenőknek egyező akarattal fog történni mind a kijelölés, mind a három kijelöltek közül választás?”

Az egyházkerület 1858 április havi közgyűlése 40. szám alatt erre a felterjesztésre hozott határozatában van aztán lefektetve, előismerve tulajdonképpen az öt hajduváros tanárválasztói joga. Ez a határozat így szól: „Egyházkerületi közgyűlésünk ismételve kifejezi méltánylását az öt hajdu városi reformált egyházak áldozatkészsége iránt s az alapítványukhoz kötött feltételnek megadását ezennel ünnepelesen és határozottan biztosítja olyformán, hogy az öt hajdu városi egyházak által alapított tanítóképzői tanszéknek minden következő betöltésénél, mind a kijelentésben, mind a választásban, a nevezett egyháznak, az egyházkerületével és a debreceni egyházzal, egyenlő jog adassék s e szerint a tanárkijelölési és választási végrehajtó megbízottak összes számának egy harmad részét mindenkor az öt hajdu

városi egyházak követei alkossák, melyről minden elkövetkező eset alkalmával, az illető Esperesi hivatal útján, értesítendőek lesznek. De midőn ekként az öt hajdu városi egyház kívánatának egyházkerületi közgyűlésünk eleget tenni kész: másfelől ismét bizodalommal fordul ösmeretes buzgóságukhoz, hogy miután az általok alapított összeg, egy tanárnak tisztességes fizetésére, a jelen és jövő körülmények közt elégtelen, siessenek az alapítványi tőkét oly összegre pótolni ki és emelni fel, hogy annak évenkénti kamatja az említett czélnak teljesen megfelelő legyen. Mindezekről pedig, avégre, hogy a már tisztán és egyedül tanítóképzői tanszék fenntartására fordítandó alapítvány, a pénztárnoki hivatal által ilyen minőségben s külön rovatban kezeltessék, a Gazdasági választmány is értesítendő lesz.”

1862-ben azonban, mikor Lugossy József a tanárságról lemondott, az ő helyére Imre Sándor gimnáziumi tanár „áttétele” s Imre katedrójának Lengyel Zsigmond képezői tanár által betöltése az augusztusi közgyűlésen (15. sz.) kimondatott, az így üresen maradt képezői tanszék helyettesekkel ellátása ismét az alapítók megkérdezése nélkül ejtetett meg, megjegyeztetvén, hogy: „amennyiben azonban a Lengyel Zsigmond úr áttétele által üresedésbe jött tanszék a hajdu városok egyházait is, mint alapítókat érdekli, esperest Benedek Lajos úr megbíztatik, hogy ezen intézkedését közgyűlésünknek, mely főiskolánk körülményei, főleg pénzügyi viszonyai miatt, most másként nem történhetett, a nevezett hajdukerületi városokkal közölje s őket *belenyugvásra bírni szíveskedjék*.” (16. sz.)

Az 1864—65. évi vizsgákon „tanítóképezőnk nem felelt meg a közvárosi köznevelésnek”, aminek okát a tanügyi bizottmány a képezői „szerkezetbeli hiányos voltában látván, az egyházkerületi közgyűlés egy „célra vezetőbb szervezeti tervjavaslat” készítésével bízta meg a püspököt. (1865. aug. kgy. 29. sz.) A javaslat elkészült s az 1866 októberi közgyűlés kimondta a tanítóképezői két teljes évfolyamra kiterjesztését, megállapítván a tantárgyak

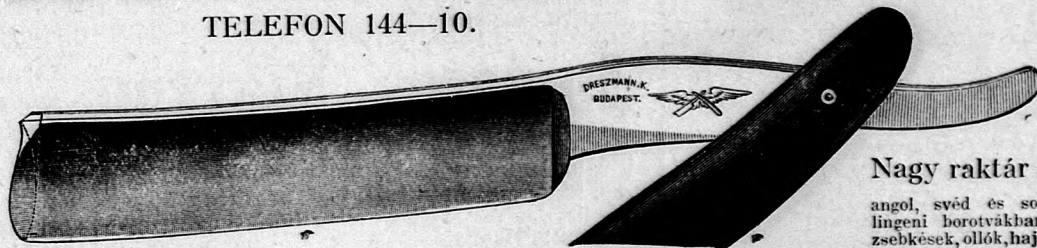
Dreszmann Károly késes és borotva műköszörüs Budapest, VII., Erzsébet-körút 22. sz.

TELEFON 144—10.

Borotvák.

Legjobb minőségben, melyek a saját műhelyemben lesznek készölve s hajszál élesre fenne. Angol borotva 5 kor., svéd 4 kor. és solingeni 3 kor. Gillette pengék készölése 12 drb 1 kor. 50 fill., borotva készölés 1-20—1-60 kor., hajvágó gép készölése 1-20—1-60 kor. A készölések a saját felügyeletem alatt történnek.

Nagy raktár

angol, svéd és solingeni borotvákban zsebkések, ollók, hajvágógép, fodrászat- és kertészeti cikkekben.

és tananyag beosztását is, 95. szám alatt pedig „a tanítás több biztossága szempontjából“ egy állandó tanár alkalmazását határozta, a „hajdu községeket hátralékaiknak befizetésére, a jövőre pedig tartozásaiknak időről-időre pontos beszolgáltatására... azon világos kijelentés mellett rendelte felhívni, hogy csak kötelességeik teljesítése után lesz az lehetővé, hogy egyházkerületünk egy önálló paedagógiai tanszék felállításáról intézkedvén, ők e tanszék betöltésénél tanárválasztási joguk élvezetébe beléphessenek“.

Az 1867 áprilisi közgyűlés 14. sz. a. tárgyalta Benedek esperes idevonatkozó jelentését, mely szerint az alapítók „a hátralék kiegyenlítése körül alapos észrevételeiket figyelembe vétetni kérik“ (Az akták hiányoznak!) Felhívattak, hogy „addig is, míg a hátralék ügye kiegyenlítettik, kötelezett évi járandóságait mostantól kezdve pontosan fizetni tartásák lelkiismeretes kötelességöknek“.

Az 1869 áprilisi közgyűlés (az 1868. XXXVIII. t.-c. hatás alatt is) újból rendezte a tanítóképezdét; a tanfolyamot 3 évben állapította meg, állandó igazgatót (Veres László) állított be s egy új tanszék szervezését határozta, a tanárválasztást a következő gyűlés „főteendőjéül“ tűzvén ki. (73—74., 81. sz.) Ugyanazon év augusztusában tényleg sor is került a választásra s a jegyzőkönyv 215. száma szerint: „miután a tanítóképezdei tanár választásába a hajdu városok, mint tanszék alapítók is befolyással bírnak, ... a rendes 16 választó mellé az Öt hajdu város is 8 választó férfiút nevezhet ki...“ A 219. szám tanúsága szerint a választó küldöttségben a városok megbízottai részt is vettek Szoboszlóé kivételével, ez „kitérő s bizonyos feltételhez kötött választ“ adván az eziránti felhívásra. (217. sz.) Megválasztották — a tanügyi bizottmány által ajánlott 3 egyén közül — Nyíri Péter vértesi lelkészt, ki azonban az állást nem fogadta el s így helye „ideiglenesen“ helyettessel (Kovács Lajos es-

küdtfelügyelő) töltetett be (1870 ápr. kgy. 32. sz.). Rendes tanár választásáról az 1870 májusi közgyűlés gondoskodott, mikor is a hajdu városok képviselői között már Szoboszlóé is ott találjuk. (111. sz.)

A tanárválasztási szabályzatot megállapító 1895. évi augusztusi közgyűlés 254. sz. határozata szerint: „a tanítóképezdében egy tanári szék fentartását legnagyobb mérvben az 5 hajdu város biztosítván, ezen tanszék tanárának választásába az 5 hajdu város is 8 szavazattal foly be... Az 5 hajdu város következő arányban küldi választásra képviselőit: Hajduböszörmény, Hajdunánás és Hajduszoboszló 2—2 tagot, Hajduhadház és Vámospércs 1—1 tagot. Ez alapon gyakorolta jogát az öt testvérváros Kovács Lajos halála után a Nagy Vilmos (1905 májusi kgy. 81. sz.) s Nagy Vilmos eltávózása után a Veres István (1913 májusi kgy. 130. sz.) választása alkalmával.

Ugyanezen gyűlés 222. sz. végzése bízta meg a főiskola ügyészét, levéltárosát s az ig. tan. jegyzőjét „a tanítóképzőintézeti neveléstani tanszék betöltése körül az öt hajdu város jogának földerítésével“. Szolgáljanak adaléku a fentiek a kérdés tisztázásához.

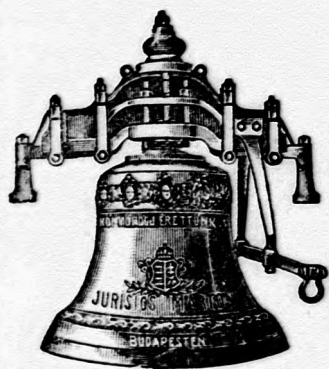
(Debrecen.)

Varga Csongor.

Az érmelléki ref. egyházmegye tavaszi közgyűlése.

Virágfakadáskor, édes remények megújulásakor az összes egyházi és világi képviselők jelenlétében 1914 ápril hó 16-án, Székelyhidon tartotta az érmelléki református egyházmegye tavaszi közgyűlését, szüntelen munkálkodásáról, lelkes tevékenységéről, szerető és szeretett egyéniségéről híres esperese, Végh József és dr. Babós János gondnok elnöklelte alatt.

A tavaszi, megújult, virágzó természetből kölcsönzött költői hasonlatokban, szép gondolatokban gazdag, buzgó áhitatot keltő imádsággal, lelkes beszéddel nyitotta meg Végh József esperes a közgyűlést, mely megalakulás, jelenlevők számbavétele után

Elsőrendű haranggyár, szerel a kitűnő Pozdech-féle rendszer szerint, mely annak idején ő felsége a király által 2 aranykeresztellett kitüntette

Mesekönnyű indítás, nem rezegteti az állványt, még kevésbé a tornyot. Csupán előnye van, hátránya nincsen. — Mérsékelt árak, szolid és szép kiállítás. — Kedvező fizetési feltételek. Alapítva 1868-ban. Felülmul minden eddigi szerelést. Telefon 77—51.

Jurisics Márton harangöntő- és harangfelszerelő-gyár
Budapest, Rózsa-utca 51—53.

Elvállal minden e szakmába vágó munkát, u. m.: elsőrendű harangok szállítását, régi harangok átöntését, régi harangok átszerelését Pozdech-féle forgatható öntöttvas-koronára, esetleg forgatható kovácsoltvas-koronára, kikopott csapok kicserélését stb. Készít fekvő és álló harangvas-állványokat jutányos áron. Költségvetéssel szívesen szolgál. Jutányos árak, pontos és tisztességes kiszolgálás. +++ Kívánatra saját költségén utazik a helyszínére. +++

az esperesi időszaki jelentést hallgatta meg odaadó, nagy figyelemmel és hagyta jóvá minden intézkedést, mint jól és bölcsen, a legnagyobb szakavatottsággal elnököleg elvégzett sürgős teendőket.

A szavazatbontó bizottság jelentése következett a megejtett főjegyzői állás betöltéséről, ahová Székelyhid agilis, szép jövő elé néző ifjú lelkészét, Szabó Zoltán barátunkat hívta el az egyházmegyébe kebeleztetett egyházak nagy többségének presbiteriuma. — Szabó Zoltánt, miután a megtisztelő bizalmat elfogadta, eskütétel után Végh esperes úr szép beszéddel iktatta be új állásába. Szerénységről tanúskodó, hűség és buzgó munkálkodást ígérő, meleg rokonszenvet keltő beszéddel köszönte meg a beléje helyezett bizalmat az új főjegyző és rögtön neki is látott a közgyűlés tárgyainak kellő szakavatottsággal előkészített előadásához.

Sajnálattal hallotta és vette tudomásul közgyűlésünk, hogy hosszú időn keresztül buzgó és lelkes tanácsbírói: Szathmáry Sándor, volt érmihályfalvai lelkész nyugalomba vonulása, Fazekas Imre érkeserői lelkész betegsége miatt lemondtak közkedveltségben betöltött tanácsbírói állásukról. A költői lelkű Szentkirályi Károly lelkész barátunk is búcsút mondott közszeretben betöltött kólyi lelkészségnek és az általa viselt tanügyi bizottsági elnökségről, egyházi aljegyzőségről lemondva, tőlünk eltávozott. Szentkirályi Károly lankadhatatlan, pedáns, buzgó munkása volt egyházmegyénknek, csak díszére vált azon állásoknak, melyekre elhívta őt a közbizalom; eltávoztatta alkalmával Szathmáry Sándor és Fazekas Imre lelkészi tanácsbírákkal együtt hálás köszönetét fejezte ki nekik közgyűlésünk érdemes, egyházaink javát, boldogságát munkáló buzgó fáradozásaiért.

Mély részvétet keltett közszeretben élő esperes urunk öccsének, Végh István jegyző úrnak lemondása is, ki súlyos természetű betegsége miatt vált meg az általa nagy tudással, a közkedvelt Végh-családot jellemző egyházas szeretettel betöltött világi aljegyzőségtől. Eltávoztása miatt mélyes sajnálatát és buzgó munkásságáért hálás köszönetét fejezte ki egyházmegyénk közgyűlése, és elrendelte a két egyházi tanácsbírói és két aljegyzői állásra a szavazást úgy, hogy az őszi közgyűlésen már az újonnan megválasztott hivatalnokok működhessenek is.

Tanügyi bizottsági elnöki állásra egyhangú bizalommal Varga Béla érköbölküti lelkészt választotta

el a közgyűlés. Az ő rokonszenves egyénisége, idáig kifejtett mély tudása és agilis tevékenysége garancia arra nézve, hogy méltán be fogja tölteni új hivatalát is, mint ahogy idáig is hű volt a reabizottakban.

Egyházkerületen egyházmegyénk képviselői az elnökség mellett: Magyary Miklós ügyvéd, régi, kiváló világi tanácsbíró és Takács Zsigmond lelkész, kipróbált, nagytehetségű egyházi tanácsbíró lettek.

Igen lélekemelő volt Székelyhid Béla áldosdi, Kovács Gábor biharbajdai, ifj. Debreczeni László érábrányi, Kovács László kólyi, Szathmáry Károly érsemjéni, Fias Kálmán diószegi, Radó József nagylétai új lelkészek beiktatása. Végh József esperes úr intézett hozzájuk gyönyörű beszédet, a lelkészi hivatás fenséges voltát fejtegette, majd üdvözölve őket az egyházmegye nevében, áldást kívánt működésükre. Kovács László válaszolt az új lelkészek nevében nagy tetszéssel, meleg rokonszenvenvel fogadott beszédben; látszik rajta, hogy szépszavú elődje helyét méltán betölti.

Ezután Uray Lajos székelyhidi és *Iványi Gizella*, az érolasziak újságokból, hírlapokból már ismert, rokonszenves nő-kántortanítója és Bartha Ferenc éradonyi tanító tettek hivatali esküt. Esperes úr a tanítóság és tanügy iránti lelkesedését híven tükröző beszédben üdvözölte őket és iktatta be állásaikba. Igen ügyesen és talpraesetten Bartha Ferenc éradonyi tanító válaszolt szíves szavaira esperes úrnak, ki örvend, hogy egyházának és hazájának buzgó szolgálatát íme felajánlhatja és ismerve pályája nehézségeit, az egyházmegyei elnökség bölcs vezetését, tanácsait, támogatását részükre és Isten áldását az egyházmegyére kérte.

Lelkészegyesületi előterjesztésekre újra felkéri a közgyűlés a kerületet, hogy a belkörü tűzkárbiztosítást léptesse életbe. Jóváhagyatott a lelkészegyesület a lelkészek magánképzését előmozdító azon indítványa, hogy évente pályadíj 50 koronát tűz ki egy bizottsággal megállapított és felülbírált, csak egyházmegyei lelkészeink által megpályázható munka jutalmául, mely a tavaszi lelkészegyesületi gyűlésen adassék elő. Ezen jóváhagyás alkalmával igen lélekemelő volt Fráter István tanácsbíró úr felszólalása, ki a világi tanácsbíró urak megbízásából és adományából szinte 50 koronát ajánl fel hasonló célból, azt kötvén ki feltételül, hogy az elfogadott és jutalmazott munka felolvasása alkalmával tartandó lelkészértekezletre

Harmonium, Hegedűk, Tárogatók

és a többi hangszereket általánosan elismerve legjobban szállít

Magyarország legnagyobb hangszergyára, Stowasser J.

csász. és kir. udvari szállító, színházak, zeneakadémiák, iskolák és a hadsereg szállítója, a RÁKÓCZI TÁROGATÓ feltalálója,

BUDAPEST

II. LÁNCID-UTCA 5. SZÁM.
GYÁR: ÖNTŐHÁZ-UTCA 3. SZ.

AAAAAAAAAAAAAAAAAAAA

Régi hangszerek vétele és becserélése. . oooo

ÁRJEJYZÉK minden egyes hangszerről külön küldetik.

a világi tanácsbíró urak is hívassanak meg, mert ők is részesülni akarnak abban a szellemi élvezetben, melyet egy, anyaszentegyházunk javát, lelkészeink magánképzését elősegítő munka, szép dolgozat előadása szerez. — Kiváló tanácsbírói karunk nemes lélekre valló ajánlatát nem szükséges kommentárral kísélni, csupán rámutatok, hogy így működnek, sőt áldoznak is egyházunk hű fiaai, világi urai, ha látják, hogy lelkészeink haladni akarnak a korrallal és „a jó pap holtig tanul” elvét követve, tovább művelni akarják magukat, hogy annál jobban munkálkodhassanak hön szeretett egyházunkért és édes magyar hazánkért. Egyházmegyei közgyűlésünk kimondta továbbá azt is, hogy minden évben egyházmegyénk 2 lelkészét 50—50 koronával segélyezi, hogy a belmissziói tanfolyamokon részt vehessenek, azonban tapasztalataikról itthon a lelkészértekezleten beszámolni kötelesek.

Tavaszi van... Élni akar minden! Egyházmegyénk is megifjodását, munkás jövőjét csakis dolgozni szerető és akaró szellemi vezetőitől várhatja... s várja.

Tanítóegyesület előterjeszti a napidíjról és évvégi vizsga ünnepélyessé tételéről szóló közgyűlési határozatait. Közgyűlésünk a tanítók napidíját 6 koronában állapította meg. Az évvégi vizsga ünnepélyessé tételét célzó javaslatát némi módosítással a tanügyi bizottsági elnöknek adta ki, hogy a tanügyi bizottságban a vizsga ünnepélyessé tételéről mintegy tájékoztatást adva, azt a kebelbeli egyházak lelkészei és tanítóival közölje.

A számvevőszék, kiváló buzgóságú gondnokunk, Babós József elnökle alatt átvizsgálta az egyházak számadásait, nagyobb részét jóvá hagyta, egy néhány egyház presbiteriumát nagyobb buzgóságra, takarékosagra, szorgalmas utánnézésre utasítani indítványozta, amit a közgyűlés teljesített is. Leginkább oly egyházakban van hiba, hol lelkész állások — mostanában sok volt ilyen az Érmelléken, bizonyítja a mai közgyűlés is, melyen 9 új lelkészbeiktatás történt — választás alatt állottak. Múló bajok! De azzal az odaadó figyelemmel, mellyel egyházmegyei gondnokunk kezeli, rövid idő múlva eltűnnek, a hiányok pótolhatók.

Magyarkérnek építkezésekre 5000 korona, Szalacsnak 80% rendkívüli pótdadó kivételére és 35 ezer korona törlesztéses kölcsön felvételére engedély adatott. Berettyószéplak III. tanítói állás, Nagyléta V. tanítói állás szervezésére, Érolaszi II-ik új tanítói államsegélyének kérelmezésére engedélyt nyert.

Sok kisebb-nagyobb ügyek elintézése után a nagyváradi leánynevelő-intézet 1913. évi számadásairól szóló jelentést vette tudomásul a közgyűlés és a deficit kifizetésére egyházmegyénk által adott évi segélyt felemelte.

A 70 pontból álló tárgysorozat letárgyalása után délután 1 órakor esperes elnök a közgyűlés tanácskozását berekesztette lelkes éljenzés közben, mellyel az egyházmegye ügybuzgó, lelkes elnökségét ünnepeltük.

Nem volna elég hű tudósításom, ha elhallgatnám azt a szíves, egymást igazán megértő szeretetet, mely a zöld asztal mellől a fehér asztal mellé gyűjtött bennünket. Új tagok bejövetele által megfiatalodott egy-

házmegyénkben mintha a lelkészek, egymással való barátkozásaikban is új korszak előtt állanának, a kollégialitás szoros és kedves köteléke fűz össze mindnyájunkat. Legelől itt is, mint mindenben, a szerető és szeretett esperesünk, Végh József nagytiszteletű úr jár, szíves, kedves modora, rokonszenves egyénisége társaságában úgy érzi magát az ember, mintha nap-sütéses, virágos mezőn járna: felvidul! Az első pohárköszöntőt is ő mondta, üdvözölve a fehér asztalnál a barátság meleg szavaival a beiktatott fiatal lelkészeket s a hő áldásos, szép jövőjükre, egészségükre, munkájukra Isten áldását kérte. Igen kedves, szép beszéd volt Fráter István tanácsbíró úré is, ki azon nagy megtiszteltetésből, mellyel hön szeretett, javunkra munkálkodni soha meg nem szűnő főpásztorunk, dr. Ballazár Dezső püspök úr részesítette egyházmegyénket virágvasárnapon, a Végh József nagytiszteletű úr beiktatásán történt részvétele alkalmából indulva ki, szeretettel körülvevett esperes urunkat éltette, ki egyházmegyénket nagy bölcsességével virágzásra vezeti. Isten áldja! Munkájáért áldja is! Az ifjú generáció egyik legrokonszenvesebb tagja, Székelyhidy Béla áldosdi lelkész emelkedett fel választolni a szeretetteljes üdvözlő szavakra, igen talpraesett, higgadt gondolkodásra és mély készületségre valló beszédében igen szép stílussal fejtegette a lelkészi hivatás nagyszerűségét, melyre ők most 9-en vállalkozának és igéri társai és maga nevében, hogy a beléjük helyezett bizalomnak megfelelni legfőbb vágyuk és életük holdogságát képezi s az egyházmegyei elnökséget, mint bölcs vezetőket élteti. — Se szeri, se száma nem volt a szíves szavaknak, barátságos szeretetnyilvánulásoknak, melyek a legszebb harmóniában tartották fent a társaság víg kedélyét mindaddig, míg a közeledő este és induló vonat, kitérít övéhez, a paróchiába szólított haza.

Éradony, 1914 április 18.

Laczák Dezső,
ref. lelkész.

Tukacs Albert.

Mintha csak a virágokat hozó, újraébredő tavaszi természet is gyászba borult volna, oly rideg és sűrű esőt hullató sötét felhőkkel volt terhes az égbolt, azon a napon, amely mély gyászba borította egyházmegyénknek egyik fejlődő, virágzó egyházát, a széki református egyházat.

Tukacs Albert, a gyöngéd férj, a gondosan szerető édes apa, a széki gyülekezet jövő boldogulhatásáért fáradhatatlanul munkálkodó lelképásztor, életének 51-ik évében, hosszas szenvedés után, csendesen elhunyt.

Hogy ki volt Tukacs Albert s miként sáfárkodott a rája bízott talentumokkal, mutatják azok az alkotások, melyek a széki református egyházban, egyenesen az ő nevével, az ő emlékével vannak elváhatatlan kapcsolatban.

Nem a mai önző világba való volt ő, hanem az egyszerűség palástját viselte, életének, lelképásztorlásának minden viszonyaiban.

Nem tartozott a kedveskedő, sima modorú emberek közé, de Isten szerint való, odaadó papja volt gyülekezetének, kire igazán és szószerint reá illettek

a nagy apostolnak, Pálnak ama szavai, melyet a Korinthusbeliekhez írott leveleiben olvashatók: „inkább megsanyargatom az én testemet és rabság alá adom, hogysen mint másoknak prédikálván, magam rest és gonosz életű legyek (I. Kor. IX. 22.), mert tudom, hogy ha az én földi házamnak hajléka elbomol, épületem leszen Istentől, t. i. nem kézzel csinált házam, hanem örökké való mennyben“. (2. Kor. V. I.)

Született a szatmárvármegyei Berében, 1863 október 30-án, hol édes atyja: Tukaes János abban az időben tanító volt. Elemi iskolai tanulmányai után a debreceni főiskolába került, hol a középiskolát és theol. akadémiát is végezte. Gencsen lett segédlelkész, a minden dolgaiban buzgó, erélyes és lelkiismeretes néhai Bajza István oldala mellett, honnan rövid két esztendő leforgása után, a domahidai református egyház választotta meg lelkipásztornak.

Itt 9 esztendőt szakadatlan munkásságban eltöltvén, *Mérkre* került, mely egyházat, habár folytonosan akadályról-akadályra hágott, alig néhány esztendei ottani lelkipásztorsága alatt romjaiból teljesen újjáalkotott. Az új, díszes templom, s a szintén új s mindennemű követelményeknek megfelelő iskola s tanítónői lakás, a csak két éve restaurált paplak, mind, mind az ő fáradságtalan s eredményes munkásságának gyümölcsei.

A harang-alapot is összehozta már jórészt, s remélhető, hogy a mostani gyenge szolamúak helyett már a közel jövőben új harangok fogják hívogatni Isten igéjének hallgatására a gyülekezet tagjait.

Nem hiába emelte ki nagytisztelű Bery József, egyházmegyénk sokérdemű s buzgó esperese, felette tartott emlékbeszédében, hogy szinte mintha érezte volna a boldogult a közel véget, sietett, lankadást nem ismerve sietett, törtetett, folyton-folyvást, előre és előre egyházépítő munkásságában, hogy utána majd mindenek ékesen és szép rendben találtassanak.

Nyomós érdemek ezek ott, az olyan helyen, ahol úgyszólván egy maroknyi nép istenes lelkéből kell kipredikálni a sokszor erejét is csaknem meghaladó áldozatokat.

Alkotásai fennen hirdetik, hogy miket képes egy lelkipásztor teremteni, tapintatos s mindenekre kiterjedő munkásságával.

Temetése március 13-án ment végbe. A templom, hol, már mint előbb is említettem, Bery József esperes úr méltatta az elhunyt érdemeit, teljesen megtelt résztvevő közönséggel, felekezeti különbség nélkül.

A sírnál Havas Gyula börvélyi lelkész, egyházmegyei tanácsbíró búcsúzott el tőle, s búcsúztatta el meghatóan gyülekezetétől s itt maradt szeretetétől.

Most már, harcának vége lett. Sok szenvedéseitől megváltotta a halál; nyugszik csendesen, a mérki dimbes-dombos temető-kertben.

Legyen nékie könnyű a föld, emlékezte pedig áldott minden idők előtt!

Tukaes László,
ref. lelkész.

Alsószabolcs—hajduvidéki református egyházmegye közgyűlése.

(1914 április 24.)

Kint, a hajdusági és nyíri mezőkön s kertekben kelyheiket kitárt százzsínű virágokon kicsiny méhek zümmögése, az alászűrődő napsugarakban fürdő milliárd rovarok cikázása, a zöldülni kezdő erdők csendességéből felcsattogó madár dal, a visszatért vándormadarak levegő szeldelese, mint egy szent zsoltár, belezendíti lelkeinkbe, szíveinkbe a „resurgemus“ magasztos igazságát; a keblekből önkéntelenül feltör Madách „Évá“-jának öröm ujjongása: „Ah, élni, élni; mily édes, mi szép!“

És mindezeknek mintegy megpecsétlő bizonyosságául hangzik az esperesi buzgó imádság: „Azt hirdeti a téli dermedtségéből felébredt természet, hogyha a te lelked kibocsátod, mindenek megújulnak, megújítod a földnek színét“. (Zsolt. 104. 30.)

Emelkedik a kebel; a természet tavaszi mosolygása összeölelkezik a lelki és erkölcsi tavasz fényességével, hol az imádság szavai szerint: „a hitnek és igaz tudománynak világossága fénylik s az igazságnak napja ragyog; ahol a szeretet melegtől éled és növekedik a békesség s virágozik a boldogság“.

„Óh, de ott még sok a fogyatkozás!... Azért nincs békesség és egyetértés az atyafiak között; azért dül viszály és szeretetlenség még azok között is, akik a te szent Fiad nevére neveztetnek; azért elégedetlen és boldogtalan a halandó ember...“
Ámen.

Halandó ember! Bizony az! Erről tesz bizonyosságot az esperesi megnyitó is. Mintha sírhantok tompa dübörgését hallanók... Tavaszi napsugárt téli sötét fellegektől elborítva...

Fejes és dr. Antal püspökök, dr. Balogh Ferenc; beregi esperes Sütő Kálmán, Nagy Dániel vámospécsi lelkész, Sós Lajos hajduszoboszlói tanító, mind elmentek oda, ahol nem fáj többé semmi...

...De szétszakadnak a sötét fellegek, előtör a tavaszi csókos napsugár... Dr. Tüdös és dr. Németh ott ülnek már a főpásztori székekben; Nagy Elek hajdunánási igazgató 30 éves eredményes munkálkodás után testi és lelki üde frissességben látja szeretettel a jubileumán megjelent üdvözlők sokaságát.

...És egyszerre, mintha a tavaszi örvendezést hatalmas dördülettel visszhangoznák a bércek: éljen riadó száll fel... a jelentés, a megnyitó szavaiból töredezve hallatszik a lelkesedés megnyilvánulásai között: dr. Baltazár... püspökünk... főrendiházi tag... mélységes szeretet... öt tagú küldöttség...

Nem a sablonos ünneplés, nem a köznapi érzés fellángoló lidércfénye ez, hanem igaz, őszinte, meleg szeretet kifejezése az iránt, ki „azelőtt“ egészen a „mienk“ volt...

...Dehát „borong az ég, majd meg kékül“. Kékülésre ismét borongás. A mindenkitől szeretett alispán-főgondnok, Kovács Gyula még mindig gyengélkedő, helyén ott is ül már a nem kevésbé szeretett legidősebb hivatalu világi tanácsbíró, Padrah Sándor közjegyző.

...Az érzések még mintha szilaj vágatással kergetnék egymást. A borongás megint kékül. Szere-

tet érzése gyúl ki az arcokon, hogy Szabó Antal hajduszoboszlói lelkész lett az új egyházi főjegyző és Papp Sándor, világi főjegyző az új tanácsbíró... Eskütétel... Esperes általi szíves üdvözlés... meleg köszönő szavak... lelkes hangulat... és kezdődik a 81 pontból álló hosszú tárgysorozatnak a tárgyalása...

Szücsné, Ertsei Piroska, Imreh Erzsébet, Molnár László, U. Szabó Lajos tanítók esküdnek az egre, nagy, nemes, de nehéz köteletségeiknek elvégzésére, melyhez esperesünk testi, lelki erőt kíván, hogy gyönyörködhessenek majd a kivívott siker-nyújtotta benső meglepedésben.

A lapokból már ismert felsőszabolcsi indítványra közgyűlés kimondja, hogy mivel már két ízben felírt a kerületre a belkörü tűzbiztosítás életbeléptetése iránt és mivel bízik a kerület hőlességében, miszerint e nagyfontosságú kérdést az egyházmegyék nagy többségének óhaja és kívánsága szerint oldja meg, újabb határozat szükségét nem látja.

Aztán... aztán... jöjj csak ide te, kit az áldások méhében véltünk megfogamzani, te adócsökkenési segély, nézd meg csak emlőtlen kebeledből kipatant édes gyermekeidet, akik sok mostohaságot hoztak magukkal, nézd meg a felemelt adókulcsokat, a függő-, meg a rendes kölcsönöket s halld meg csak a léted felett keringő csalódások és sóhajok bús tekintetű madarának sötét szárnyú rebbenését...

Majd egy 20 esztendei működésre visszatekintő hű szolga, nádudvari lelkész, Veress Géza távozik sok elfoglaltsága miatt a tanügyi bizottsági székéből.

Utódja Karácsony Imre földesi lelkész.

Demjén Ferenc hajduszoboszlói lelkész meg ugyanezen téren póttag lett.

Lelkész szolgálatképtelenségének káplántartás jogcíműl fenntartása tárgyában kerület útján érkezett konventi végzés szomorúan vétetett tudomásul.

Nagybányai testvér egyházmegyének a zsinati képviselők választása tárgyában indítványa folytán, egyházmegyénk is felír a kerületre aggodalmának kifejezése végett.

Az egyházak presbiteriumainak megértő lelkületéről tesz bizonyosságot a büdszentmihályi, tiszacsegei sápi és vámospécsi stóla-rendező szabályzat.

Üdvös eredmények várása mellett kimondatott, hogy a számszéki tagok és pénztárnokok mandátuma ezután, a többi egyházmegyei tisztviselőkével egyöntetűleg, 10 évre terjed; kerületi képviselőké 3 évre.

Rendet biztosító újtásként elhatározottatott, hogy csak azon ügyek fognak tárgyalatni, melyek a gyűlés előtt 14 nappal felterjesztetnek az esperesi hivatalhoz.

Sáp, iskoláinak túlsúlyossága miatt 3-ik iskola állítására köteleztetett. E végből kerületi népiskolai tökesegélyre és közalapira a legmelegebben ajánlatik.

Kerületi határozatok kihirdetése, felebbezések kedvező és kedvezőtlen elintézése, alapító-levelek jóváhagyása, telekvásárlási s adás-vételi ügyek megerősítése után immár 1/21 órát mutat az óra, midőn fölhangzik a gyűlés végét jelentő: „éljen az alispán!” (nem azért, mert kalapunkhoz rózsát tett, hanem mert a vármegye ékes termét most is átengedte), „éljen az esperes” (mert csak szeretni tud és őt is csak szeretni lehet) ...néhány tovasuhanó perc, ott ülünk a fehér asztalnál.

...Várakozó arcok, nyílik az ajtó... riadó

éljenzés. Vissza, haza. közénk jöttek a mi volt nagyjaink, büszkeségeink, főtiszteletű püspök úr és nagy-tiszteletű másodpüspök, Kiss Ferenc úr.

Izletes ételek fogyasztása közben lelket táplálón hangzanak a tósztok püspökünk, másodpüspökünk ajkairól, kik a családi ház falai közé néhány órára visszatérve, lelkök melegével körülsimogatják volt kedveseiket.

Esperesünk, tósztok atyja, Benkő Lajos bátyánk, Padrah Sándor helyettes főgondnok s mások lebilincselő szavai után, tanárok és tanítók nevében a 30 évvel jubilált nánási igazgató szólt, Nagy Elek, kinek ajkáról benső hevülettel tört elő a vallomás: „Végig olvastam életemben a bibliát, az újszövetséget többször is”.

Bankett közben néhány könyccsepp is letöröltetett, elkelvén 100 darab kálvineumi képes-lap.

Végül említem meg, hogy gyűlést előző nap d. u. 3 órakor lelkészértekezlet, 4 órakor pedig bírósági ülés volt, mely a késő esti órákba nyúlt be.

Nyírmártonfalva, 1914 április 28.

Ajtay Jenő,
e. m. aljegyző.

A diakonissza-ügy történetéből.

Az elmúlt alkalommal foglalkoztam a diakonia biblikus alapjaival és a diakonissza munka jelentőségével az egyházi és társadalmi életben. Ezen közleményben a németországi diakonia történetéből mutatok be egy *tanulmányokban gazdag* részletet.

Évszázados szendergés után a 19-ik században újult fel ismét a diakonia. Voltak ugyan a középkorban is nők, különösen az előkelőbbek között, akik életüket a krisztusi szeretet szolgálataira szentelték, észrevehetőek ugyan eféle jelenségek, de ezek nélkülöztek az egyházi, a vallásos hivatás jellegét. Luther hívta föl a figyelmet a nők rátermettségére a keresztyéni könyörületesség gyakorlásában. „A vallásos nők — mondja — különös hajlandósággal bírnak arra, hogy másokat ápoljanak, vigasztaljanak és másoknak fájdalmait enyhítsék”. Noha a tulajdonképeni diakonia kívül maradt látókörén, mégis nagyjelentőségű az ő működése a diakoniára nézve is, mert ő írta a reformáció egyházának zászlajára „az ingyen kegyelem” igéit, amivel előkészítette a talajt az újkori diakonia számára, melyet egyik tudós férfiú joggal nevezett az „ingyen kegyelemről” szóló predikáció gyermekének.

A református egyház kebelében, különösen az alsó Rajna mentén, már a 16-ik században megkísérelték a diakoniát bibliai mintára szervezni, de ez csak szórványosan sikerült s állandóságot nem nyert. *Fliedner Theodor*, 1821 óta kaiserswerthi ev. lelkész kezdeményezte nagy buzgalommal ezt a munkát. Szegény gyülekezetének javára pénzbeli segélyt akaráván gyűjteni, körútra indult, miközben Hollandiába

és Angliába is eljutott és a hollandi mennonitáknál diakonisszákat talált. Ekkor ezt írja : „*ez a dícséretre-
evéltő őskeresztyén intézmény méltó arra, hogy a többi
mangelikus felekezet is megvalósítsa*“. Fáradhatatlan
buzgósága, kiváló gyakorlati ügyessége által ezt a
gondolatát sajátos módon tényleg életre hívta.

Miután egyideig a foglyok körül teljesített szolgálatot, 1833-ban egy leány-otthont alapított a parochia kertjében levő kis házban, mely a ma már kiterjedt kaiserswerthi jótékony intézmények bölcsője lett. (E kis kerti házban nyugszanak most Fliedner hamvai.) 1836-ban szervezte az újkor első diakonisszaképző intézetét : szinte pénz nélkül megvásárolt egy házat és azt a legegyszerűbb módon berendezte diakonisszák és betegek részére. Az Úrnak szava, mint mennydörgés viharzott a lelkében : „*beteg voltam és nem látogattatok meg!*“ (Máté 25. 43.)

Nagy súlyt helyezett kezdettől fogva a növendékek keresztyén hitben és vallásos öntudatban való nevelésére. Nagy buzgósággal tartott nekik oktató és lelkesítő előadásokat, egy orvos pedig a beteg-ápolás technikájának elsajátítására tanította őket. Fliedner felesége nemcsak a parochiának volt házi-asszonya, hanem az intézménynek is vezérlő lelke. Mikor őt a korai halál az áldásos munkamezőről elhívta, Fliedner második hű feleséget talált Bertheau Karolin személyében, aki nagytehetségű segítőtársa lett a diakonissza-ügyben is. Negyven évig munkálkodott ez a nő a kaiserswerthi intézetben, mialatt lassan, de biztosan növekedett, erősödött az az Úr áldása nyomán. — Már 1838-ban az első diakonisszát szárnyára bocsáthatta Fliedner : az elberfeldi polgári kórház volt az első „állomás“.

Azonban Fliedner munkába vette kezdettől fogva nemcsak az ápoló-diakoniát, hanem a *tanító diakoniát* is. Az általa alapított kisdédóvóba diakonisszákat állított, amelyhez később csatlakozott az elemi iskolai tanítónőképző-intézet is, amelyben a diakonisszák, „a nővérek“ mellett más fiatal leányok is kiképzést nyertek. Fliednernek ez oly nagy munkaszaporulat volt, hogy 1849-ben lelkészi hivataláról lemondott, hogy így minden tehetségét a diakonissza-ügynek szentelhesse. Ekkor alapította az „Armen und Krankenfreund“ című szakfolyóiratot a diakonia szolgálatára. Egy zászlót is tervezett, amelyen égszinkék alapon egy fehér galamb volt látható, olajjaggal a csőrében ; ez Fliedner szerint azt volt hivatva jelenteni, hogy a diakonissza Krisztus galambja legyen, szent Lélekkel fölkent békekövete az Úrnak a nyomorúságban lévő és a bűnök özönvizén hanykolódó emberekhez, amint a galamb Noé idejében hirdette a szabadulást.

1849-től 1857-ig ideje legnagyobb részét utazással töltötte Fliedner, mely idő alatt bejárta Északameri-

kát, a Keletet, Angliát, Franciaországot és Svájcot. Azután bejárta Németországot minden irányban. Mindenütt buzditott, lelkesített a szeretet munkáira, utólérhetetlen mester volt a buzditásban és a szervezésben. Sok helyre elvitte a diakonisszát és az újonnan alapított intézetek vezetését és szolgálatát reájok bízta.

Megemlítésre méltó, hogy az összes újabb intézetek a kaiserswerthi minta szerint szerveztettek, amely szervezésben kiváló szellemi erők is tevékeny részt vettek. Nevezetesebbek ezek közül — hogy csak néhányat említsek — Härter Strassburgban, Schultz a berlini Bethániában, Fröhlich Drezdában, Uhlhorn Hannoverben stb. A részletekben talán sokféleképen eltérően, de *az alapelvek tekintetében az összes németországi diakonissza-intézetek a Fliedner-féle elveken épültek föl*. Még külföldön is, különösen Svájcban, Hollandiában, felismerhető a kaiserswerthi jelleg igen sok olyan intézeten, hova az első diakonisszákat maga Fliedner küldte volt.

Mikor Fliedner 1864-ben sikereiben gazdag, áldásos tevékenység után meghalt, a diakonisszák száma már ezrekre ment : ezidőben volt Kaiserswerthben 1350, Drezdában 740, Königsbergben 886, Stuttgartban 954, Bielefeldben 1304 kiképzett és részint az ápolás, részint a tanítás terén működő diakonissza.

Polgár Gyula,
s.-lelkész.

IRODALOM.

„A Nő“, feminista folyóirat legújabb száma ismét változatos és gazdag tartalommal jelent meg. *Vándor Iván* : „Két asszony beszélget“ címen megértő szellemenben ír a militáns angol suffragettekről. *Bédy-Schwimmer Rózsa* : A női munka értékéről, *Kiss József* : Egy új tudományról értekezik. *Hoffman Géza* : „A fajegészségtan és a nő“ címen ír hosszabb cikket és polemizál a nőmozgalom eugenikai törekvéseivel. *Sylvia Paukhurst* budapesti előadásáról, *Leonardusnak* : A német nők bankjáról írott cikkei is feltétlen érdeklődésre számíthatnak. A Közgazdasági rovatban „A nő a magyar fürdőpolitikában“ címen orvosi körökből jött felszólalást közölnek. E számban hozzák a feminista „rikkancsok“ csoportképeit és a külföldi nőmozgalom eredményeinek szenzációs eseményeit. *Charlotte Perkins Gilman* : Magda—Margit című regényének folytatása és a Nőtisztviselők országos egyesületének közleményei egészítik ki a feminista folyóirat április 20-iki számát. A kéthetenként megjelenő folyóirat előfizetési ára egész évre 5 korona. Szerkesztőség és kiadóhivatal : Budapest, V., Mária Valéria-u 12.

Irodalmi pályázat a kivándorlás megvilágítására. Pest-Pilis-Solt-Kiskunmegye közönsége pályázatot hirdet olyan irodalmi műre, amely az ország lakosainak külföldre, különösen pedig Amerikába való kivándorlásával foglalkozik. A nyertes pályamű Halmos

Izor földbirtokos, vármegyei bizottsági tag adományából ezeröttszáz korona jutalomban részesül. A pályázat föltételei szerint a munkának a hazánkból való kivándorlással behatóan kell foglalkoznia, kutatnia kell annak okait és rá kell mutatni a kivándorlás meggátolásának és orvoslásának módjaira. A pályamű körülbelül öt nyomtatott ív legyen és olyan, amely még semmiféle formában eddig nem jelent meg. A művet a szerző nevét és lakását magában foglaló jelíges levéllel együtt legkésőbb 1915 május végéig kell a vármegye alispánjához beküldeni. A bíráló-bizottság 1915 december 31-éig dönt.

A „**Vasárnapi Ujság**“ április 26-iki száma általános szenzációt keltő képek egész tömegét közli a külügyminiszterek abbáziai találkozásáról, a Lánchíd újjáépítéséről, a *Sárga kabát* vígszínházi előadásáról, a Nemzeti Múzeum római emlékeiről, a sátoraljútj-helyi állami pince megnyitásáról, a debreceni vasúti tűzről stb. Szépirodalmi olvasmányok: *Kafka* Margit megkapó érdekességű regénye, *Erdős* Renée verse, *Goda* Géza novellája, *Gineverné Győry* Ilona londoni cikke, *Lagerlöf* Zelma regénye stb. Egyéb közlemények: aviatikai ujdonságok, aktuális képek s a rendes heti rovatok. Irodalom és művészet, sakkjáték stb. A „**Vasárnapi Ujság**“ előfizetési ára negyedévre **öt korona**, a „Világ-krónika“-val együtt **hat korona**. Megrendelhető a „Vasárnapi Ujság“ kiadóhivatalában (Budapest, IV., Egyetem-utca 4. sz.). Ugyanitt megrendelhető a „*Képes Néplap*“, a legolcsóbb ujság a magyar nép számára, félévre **két korona 40 fillér**.

Igehirdető. Egyházi beszédek gyűjteménye. Kiadják: Révész János ev. lelkész, Soltész Elemér református lelkész, szerkesztők. Megjelenik javonkint. Utolsó füzeté következő tartalommal jelent meg: *Lukácsy* Imre dunavecsei református lelkész: Ezt cselekedd és élsz (Vasárnapi). — *Beyer* Fülöp marosvásárhelyi ev. lelkész: Minden jó adomány felülről való (Vasárnapi). — *Csernák* Béla furtai református lelkész: Gyermeki hűség (Vasárnapi). — *Székely* Sándor brownsvillei református lelkész: Jézus velünk marad (Vasárnapi). — *Néhai Zábrák* Dénes volt soproni ev. lelkész: Krisztus megdicsőülése (Áldozócsütörtöki). — *Papp* Lajos lugosi református lelkész: Hazavágyódás (Vasárnapi). Melléklet: *Melkó* István: Konfirmációi beszéd és imádság.

Egyházi irodalom. Legújabbban megjelentek a következő lapok és folyóiratok: 1. *Kecskeméti Egyházmegyei Reformátusok Lapja*. Szerkesztik: dr. Hetessy Kálmán és Illyés Kálmán. Megjelenik minden hónapban egyszer. Az 1. szám Kecskeméten, 1914 március 20-án jelent meg. Előfizetési ára egész évre 2 korona. Az első szám változatos, gazdag tartalommal jelent meg és érdekes tájékoztatást nyújt az egyházmegye életéről. 2. *Tolnai Reformátusok Lapja*. Szekszárd, 1914 április 1., 4. szám. A szokott terjedelemben, változatos tartalommal jelent meg. Hosszabb cikk ismerteti a tolnói egyházmegye nagyérdemű gondnokának, Szilassy Aladárnak, egyházi közéletünk terén végzett lelkes és eredményes munkásságát. 3. *Vértessalja*. II. évfolyam. 1914 március hó. VI-ik füzet. Szerkesztőség és kiadóhivatal: Gyúró. A 16 lapra terjedő füzet szá-

mos érdekes közleményt hoz s eleven tájékoztatást nyújt a vértessaljai egyházmegye közéletéről. 4. *Belmisszió*. I. évfolyam. 1914 január. Havi folyóirat. Felelős szerkesztő: Majba Vilmos. Társszerkesztők: Paulik János, Kapi Béla, Pröhle Henrik. Kiadja a Luther-Társaság. Előfizetési ára egész évre 4 korona. Az első szám 32 lapnyi terjedelemben, igen változatos és érdekes tartalommal jelent meg.

KÜLÖNFÉLÉK.

— **Gróf Degenfeld József.** Múlt számunkban rövid beszámolót adtunk a tiszántúli egyházkerület nagy-névű főgondnokának, mint a konvent világi elnökének szlavóniai útjáról. Azóta egymásután kapjuk a cikkekre vonatkozó elismerő leveleket s a gróf Degenfeld nagy útjának méltatására vonatkozó megjegyzéseket. Ujabb részleteket is tudtunk meg a nagy körútról és a mi híveink ottani helyzetéről. Ez utóbbiakat a második út alkalmával fogjuk értékesíteni, mert a gróf nem látja még befejezve a célt, amit a horvát-szlavóniai református egyházak felkeresésével maga elé tűzött. Még hátra vannak a dunántúli egyházkerület felügyelete alatt álló missziói egyházak s különösen a nagyjelentőségű fiumei református egyház. Ez útban mi is elszándékozunk kísérni a konvent világi elnökét, aki felé az elismerés babérát vetekedve nyújtják jobbaink s akit ez az elismerés a teljes mértékben megillet.

— **Debreceni Kossuth-szobor.** Sok halogatás után elkészült végre a debreceni Kossuth-szobor is. E szoborral tartozott Debrecen, mely 1849 első felében a szabadságharc központja és az ország fővárosa volt. Eredetileg két szoborról is volt szó. A Kossuthé mellett a szabadságharc szobráról. A szabadságszobor azonban a városháza udvarára került s mind a kettőt az új, a most leleplezendő szobor lett volna pótolni. Pótolja is a mozgalmas mellékalakokkal és a talpazaton álló csoportozatokkal. Az emlékmű nagyarányu, mindazonáltal még sem azt kaptuk benne, teljesen, amit vártunk, zavartalan hatásu művészi alkotást. A talpazat építése ellen is kifogások merültek fel. A leleplezésnél is oktalan késedelem történt. Mindegy, a szobor valahára mégis csak megvan, a hozzáértők azzal vigasztalnak, hogy jobb is lesz a hírénel s a leleplezése is megtörténik a ránk következő vasárnapon. Megtörténik, még pedig fényes ünnepélyek keretében, amint az illik is. Az emlékbeszédet dr. Tüdös János Debrecen város egyik képviselője tartja. Részt vesznek a leleplezésen a Kossuth család, az országgyűlés mindkét házának képviselői, a függetlenségi párt tagjai, a szomszéd megyék küldöttei, Debrecennek és Hajdu megyének lakosai.

Különösen érdekes reánk nézve, hogy a főrendiháznak a koszorúját gróf Degenfeld József fogja letenni a szoborra. A grófon kívül még 2 debreceni lakos tagja a főrendiháznak: Miklóssy István gör. kath. püspök és dr. Baltazár Dezső a nagy tiszántúli egyházkerület püspöke.

— **A sárospataki főiskola újabb jóltevői.** Bornemisza Elemér, az örökre feledhetetlen Ragályi György volt f.-borsodi egyházmegyei gondnok egyik törvényes örököse, a Ragályi György nevet viselő tápintézeti alapítvány kipótlására 1000 koronát küldött. — Egry Ferenc kiségező haranggyáros, a tápintézeti elhasadt kis harang helyett egy igen csinos kivitelű s nevével ellátott harangot öntetett s azt ajándékkul küldte a sárospataki főiskolának, amely az ő fiainak is alma matere. Ezért a jószívűségükért is áldja meg őket az Isten, hogy a jó cselekedetekben soha el ne fáradjanak!

— **Viktor János Debrecenben.** Mikor az angolok Magyarországon és Debrecenben is jártak, hol az erősen barna dr. Kovács István, hol egy szőke nyúlánk ifjú tolmácsolták az idegen nyelvű előadást. A szőke ifjú Viktor János volt, ki azóta külföldi egyetemen, Amerikában egy évet töltött s Budapesten a Szentestre megválasztott Böszörményi Jenő örökébe lépett. A világ keresztyéneinek ifjúsági egyesületéről beszélt nagy sikerrel s adott is gazdag beszámolót. Szabad előadásának alapjául, amelynek főtétele a Messiás Seregszemléje volt, a 110. zsoltárt vette s annak kifejezéseit céljaira mesterien alkalmazta. Megragadó volt különösen a Lake Mohoni múlt évi világgyűlés rajza és a kingstowni emlék leírása. Ez az emlék azon a helyen létesült, ahol a nagy diák-egyesület eszméje kipattant s könyvekkel (a tudás jelképével) a kezében robusztus sport ruhás, derült tekintetű ifjút ábrázol. Az emlékmű kifejezi a világ-egyesület célját: testben, lélekben, érületben és akaratban gazdagabb ifjúság nevelése. S minden azáltal, hogy a Krisztus viláгурalmának elszánt harcosaivá lesznek. Viktor nagy tudásával, egyszerű természetes előadásával s a szavaiból kiérezhető mély meggyőződésével ritka hatást váltott ki. Ilyen előadókat szívesen hallanánk máskor is Debrecenben. A Viktor János előadásának a Testvér-Egyesület vasárnapi oratóriumi összejövetele szolgált keretül.

— **Pápay József gyásza.** Pápay Józsefet, a debreceni főiskola tudós tanárát és nejét, Szarka Antóniát kis fioknak, a 11 éves Károlynak elhunytával mérhetetlen gyász érte. Az elhalálozás és temetés Pusztaszentmihályon, Komárom megyében a nagyszülőknél történt. A szomorú esetről a gyászjelentőt érző szívvel adjuk és a nagy megpróbáltatásra hívott szülőket résztvevő szeretettel vigasztaljuk. — A család által kiadott gyászjelentés így hangzik: Pápay József

debreceni református főiskolai tanár és neje, Szarka Antónia, mint szülők, József fiukkal, továbbá Szarka Dénes földbirtokos és neje, Csejthey Juliánna, mint nagyszülők, úgy a maguk, valamint az összes rokonság nevében fájdalmas szívvel tudatják, hogy forrón szeretett kis fiuk, Károlyka életének 11-ik évében hosszas szenvedés után folyó hó 27-én Pusztaszentmihályon elhunyt. A megboldogult drága kis halott földi maradványai folyó hó 29-én délután 3 órakor fognak a gyászházból a református egyház szertartása szerint a pusztaszentmihályi sirkertben örök nyugalomra tételni. Debreczen, 1914 április hó 28-án. Áldás és béke lengjen drága porai felett!

— **Református ifjúsági egyesület.** Ilyen is lesz már Debrecenben. A főtiszteletű úr vezetése alatt álló 2-ik paróchiális kör kebelében vettetett fel az eszme. A kör nt. Kiss Ferenc urat kérte fel, hogy alkalmas előadót állítson az ügy ismertetésére. Ki lett volna ez az alkalmas előadó más, mint Megyeresi Béla, a keresztyén ifjak ügyének ez a lelkes bajnoka? Ő jött le közénk készségesen és szolgált teljes erővel. Ápril 30-án volt ez az értekezlet az oratóriumban. A nagyterem teljesen megtelt ez alkalomra. Főtiszteletű püspökünk vezette be a tárgyat és adta meg annak kereteit. Utána Megyeresi Béla beszélt és ismertette a keresztyén ifjak londoni palotáját. Az ifjúság tündérpalotája ez, oly csoda épület, amilyennel nálunk a rendesen szervezett testületek se bírnak. A földszinten vannak az egyet villamos művei, torna-termek, lövölde stb. A félemeleten az éttermek, konyhák. Az első emeleten a nagy csarnok, szalon s az óriási hallgatóságot befogadó gyűléstermek s tanácskozási helyek. Majd olvasda, könyvtár, társalgók, billiárd-s játszó terem (nem kártya játszó, ott illet nem tőrnek). Feljebb a tanuló- s előadó terem, a Londonban tanuló francia, dán, svéd ifjak clubjai s a bentlakók szobái s éjjeli tanuló helyiségei. Nincs ilyen építményük még a magyar katolikusoknak se. De az angol protestánsoknak van, mert ott a király a védnökük. A londoni tündérpalota ismertetése után következett az egyesület céljának a vázolása. A hallgatóság nagy tetszéssel fogadta az előadást s nt. Kiss Ferenc tette meg az indítványt, az értekezlet helyesléssel fogadja a felvetett eszméket s annak megvalósítására tanulmányi útra küldi a főiskola egyik alkalmas növendékét. A tanulmányi út költségeit mélt. Weér Györgyné elnöklete alatt a 2-ik paróchiális kör női fogják összegyűjteni. Főtiszteletű püspök úr zárta be a szépen sikerült értekezletet, mely fényes bizonyosságot tesz a vezetése alatti paróchiális kör működéséről és a Debrecenben is megindult egyháztársadalmi mozgalomról.

— **Templomépítés.** A tunyogi református egyház jelenlegi temploma lebontására és újjáépítésére s a torony renoválására pályázatot hirdetett. A munkálat végzését elnyerni óhajtó iparosok ajánlataikat folyó évi május 10-ig adhatják be a tunyogi lelkészi hivatalhoz. Terv és költségvetés, valamint az összes tudnivalókra felvilágosítást ad a lelkészi hivatal Tunyogon.

— **Tanárválasztás Szatmáron.** László János bodrogkeresztúri ref. lelkész, a szatmári ref. tanítónő-képző intézet igazgatótanácsa és fenntartó testülete, a történelmi és földrajzi szakkal összekötött vallás-tanári állásra helyettes tanárnak e hó 23-án egyhangúan megválasztotta. László új állását szept. 1-én fogja elfoglalni.

— **Rendelet a hittanításról.** A hivatalos lap mai száma közli a vallás- és közoktatási miniszter rendeletét a hitoktatás nyelvéről a népoktatási tanintézetekben. A rendelet hatályon kívül helyezi az 1908. évi október 28-án kelt miniszteri rendeletet s elrendeli, hogy az állami és a községi, továbbá a magánosok és társulatok által fenntartott népoktatási tanintézetekben, u. m.: az elemi népiskolák hat osztályában, a tanító- és tanítónőképző-, valamint a kisdédvönőképző intézetekben a hitoktatás a tanulóknak anyanyelvén láttassék el.

— **Egy belmissziói munka befejezése Debrecenben.** Uray Sándor debreceni Kossuth-utcai lelkész a paróchiális körébe tartozó máv. vaggongyárban most negyedik télen folytatott belmissziói munkát. Október 31-től kezdve húsvétig ez évadban minden kedden délután, tehát összesen 21 alkalommal tartott összejövetelt a vaggongyár mellé épült kolóniabeli munkás családok részére, kik az ottani állami elemi iskola nagytermébe gyülekeztek össze, minden egyes alkalomra oly nagy számmal, hogy a termet teljesen betöltötték. Az összejövetelek programja ez volt: 1. ének; 2. ima; 3. bibliamagyarázat; 4. ima; 5. ének; 6. közérdekű felolvasás. A bibliamagyarázatok többnyire sorozatosak voltak, így például szó volt az Uri imáról, a X. parancsolatról; az ünnepek előtt azok előkészítéséről stb. A bibliamagyarázatokban Uray Sándor lelkész segítségére voltak Demeter Gyula, Danesházy Sándor és Szabó Lajos segédlelkészek is. A közérdekű felolvasásokat a lelkész felesége végezte, az orsz. közművelődési tanács által kiadott felolvasás-sorozat alapján. Az összejövetelek most húsvét hetében fejeződtek be, a jól végzett munka nemes öntudatával s az őszre a viszontlátás reményével.

— **Uj orgona.** Pásztori leányegyház (Sopronmegye) a temploma részére egy új orgonát rendelt Országh Sándor és fia rákospalotaújfalui (Budapest mellett) orgona és harmoniumgyáros cégnél. A mű a legújabb csőrendszer szerint készül és a nyár folyamán lesz a használatnak átadva.

— **Püspöki látogatás a sárospataki református főiskolában.** Örömmünnepe volt folyó hó 23—25-ikén a sárospataki református főiskolának. Főtisztelendő dr. Tüdös István református püspök úr öméltségének látogatása. Az egykori jeles növendéknek, a kiváló tanárnak s a főiskola jelenlegi főgondnokának örködő szeretete vezette első püspök látogatását Sárospatak büszkeségébe: a református főiskolába Április 23-án reggel fél 9 órakor megérkezve, az állomáson dr. Bessenyei Zénó főszolgabíró üdvözölte a sárospataki járás és város nevében s a főiskola által kiküldött fogadóbizottság fogadta dr. Rácz Lajos protektor vezetése alatt. Részt vett a fogadásban a helybeli állami tanítóképző-intézet teljes tanári kara és ifjúsága. A főiskola tanári kara és ifjúsága nagyszámú városi közönség részvétele mellett a főiskola imatermében gyűlt össze, ahol a Bathó János főiskolai

énektanár vezette főgimnáziumi vegyeskar „Isten hozott” éneke után a főiskolai tanári kar nevében dr. Szabó Sándor közigazgató, az ifjúság nevében Szőke István szenior üdvözölte a szeretett főpásztort, ki meggyőző erejű, súlyos igazságokat tartalmazó beszédben válaszolt ezúttal kizárólag az ifjúsághoz. Az akadémiai énekkar alkalmi éneke után a nagyközönség „Himnusz” éneklésével e bensőséges ünnepély véget ért. A gyűjtemények megvizsgálása s az ezt követő villásreggeli után 12 órakor délben a főiskola tornatermében a következő küldöttségeket fogadta a következő sorrendben: a róm. kath. egyházközség, Gruska Lajos plébános; a gör. kath. egyházközség (Fenczik Nikon esperes-plébános); az izraelita egyházközség (Fischer Fülöp lelkész); a ref. egyház (Bálint Dezső esperes-lelkész); Sárospatak városa (Páger Arthur h. főbíró); a községi polgári leányiskola (Körmeny Iлона igazgató); a sárospataki ipartestület (Czirák István elnök) vezetése alatt. Délután 2 órakor 108 terítékű bankett volt a főiskolai tápintézet étkezőtermében, ahol számos tartalmas felköszöntő hangzott el. Este a küldöttségi szálláson a gimnáziumi vegyeskar, főiskolai énekkar és főiskolai zenekar tisztelgett jól sikerült szerenáddal, amikor is az egyesületek nevében Virágh Béla IV. éves theol. hallgató kórus-elnök üdvözölte a szeretett főpásztort, aki szívélyesen köszönte meg az ifjúság e kedves figyelmét. A következő napokon a gimnáziumi és akadémiai órákon az egyes tanárok tanításait hallgatta meg. (S. R. L.)

— **Az érmelléki egyházmegye gyásza.** Lapunk zártakor vettük s megilletődve adjuk a következő gyászlevelet, mely nt. Fazekas Imre érkeserüi lelkész halálát jelenti: Fájdalomtól megtört szívvel jelentjük a forrón szeretett jó férj és apa, *Fazekas Imre* érkeserüi ref. lelkész, volt egyházmegyei főjegyző és tanácsbírónak hossza szenvedés után életének 65, boldog házasságának 25-ik évében f. hó 26-án délután 3 órakor történt gyászos elhunytát. Megboldogult drága halottunk hült tetemeit f. hó 28-án délután 3 órakor fogjuk a ref. egyház szertartása szerint örök nyugalomra helyezni. Aldás és béke drága poraira! Bánatos özvegye Fazekas Imrené szül. Szokolay Iлона, gyermeke Fazekas Imre. Gyámgyermekai Szántó Gyula és Szántó Iлона, sógorai Szokolay István nejével Ungvári Ilonával és gyermekeik Iлона és Irén, Szokolay Béla és neje Nagy Julianna gyermekei István, Margit, László, Julianna. Unoka testvére Fazekas Erzsébet férje Sipos János.

— **Benkő József emléke.** Nagy ünnepre készül Benkő József halálának 100-ik évfordulója alkalmából *Középapja*, ahol a nagy székely pap porai porladoznak; *Köpec*, ahol élt és *Bardóc*, ahol született. — Középapján a református egyházközség *Kövér András* esperes vezetése mellett méltóképen kívánja ünnepelni egykori híres papját. A régi sírhoz hatalmas méretű síremléket állítanak. A templom falába szoborművel díszített márványtáblát helyeznek. Az emlékbizottság értekezlete örömmel fogadta fővárosban lakó székelyek szíves támogatását, honnan a Péterfy-Asztaltársaság fejét, Péterfy Tamás író-tudóst küldötték le az értekezletre. A rendelkezésre álló összeg oly csekély, hogy ahhoz a teljes székely lelkesedés is szükséges,

mert csakis ezáltal jut a bizottság a műbecsű alkotás-hoz a nagy Benkő emlékműveiben. Péterfy közbenjárására a szoborművet a síremlékre és a templomra Strobl Alajos mester budapesti műtermében készíti Rápolti Lajos jeles székely szobrászművészünk. — Köpecen *Balázs Ignác* református pap és *Nagy Lajos* ny. tanácsos vezeti az egykori híres köpeci pap ünnepségét. Itt még nehezebb fe adatként vár a rendezőségre, mert a Műemlékek Országos Bizottsága a köpeci öreg templomot régi padozattfestése révén műkincsnek nyilvánította és a repedezett falú, vén templom kijávitását, átalakítását rendezi. Egy ilyen értékes templom falára csak műbecsű Benkő-emlék jöhet. A rendezőség itt is örömmel fogadta Péterfy személyes közbenjárását, ami lehetővé tette, hogy igen csekély összegért művészi alkotás fogja díszíteni a híres templom falát. Bardocon, a nagy Benkő szülőházára tervezték az emlékmű elhelyezését, de a budapesti székelyek kiküldöttje az újjáalakított paplakon erre megfelelő helyet nem talált. Így a bardoci emlék a torony oldalára jön, ahol művészi szempontból is méltó helyet találtak részére. Péterfy a rettenetes tavaszi hóvihar dacára is elment a bardociakhoz, miként mondani szokta: a székely becsületért. A bardoci ünnepséget *Molnár Imre* református pap rendezi nagy buzgalommal és kegyelettel a nagy Benkő emléke iránt. — A Benkő-ünnepségek az év nyarán tartanak meg országos keretekben, az akadémia, az Erdélyi Múzeum-Egylet és az összes egyházi és társadalmi szervezetek részvétele mellett. *Du.*

— **Választási mozgalmak a nagyszalontai egyházmegyében.** A nagyszalontai református egyházmegyében üresedésbe jött egyházmegyei tanácsbíróságra az egyes lelkési körökben a következő lelkészekről van szó: Szondy Géza peregi lelkész, Bottyán Pál belényesi lelkész, Ónody Sándor mezőgyáni lelkész. Egyházmegyei aljegyzőségre szóba hozott: Percz István nagyharsányi lelkész, Bottyán Pál belényesi lelkész, Gyenge Imre nagyzeréni lelkész. Egyházkerületi tanácsbíróságra jelöltek: Böszörményi Lajos nagyszalontai, Csécsi Imre aradi, Nagy Imre biharugrai és Bagdi János anti lelkészek és egyházmegyei tanácsbírók. Az egyes lelkési körök jelöltjei mind alkalmasak a megnevezett tisztségekre, de ismerve őket, legtöbben igyekeznek magoktól a megtiszteltetést elhárítani és így egyházmegyei tanácsbíró nagyon hihetőleg Szondy Géza lesz, egyházmegyei aljegyző akármelyik jelölt. Egyházkerületi tanácsbírónak pedig a szelíd lelkű, egyházmegyénkben nagy népszerűségnek örvendő Csécsi Imre aradi lelkészt tartjuk, ki méltán helyet foglalhatna mint nagytiszteltű Széll Kálmán úr méltó utóda. (Közöljük ezt a hozzánk a nagyszalontai egyházmegyéből beküldött értesítést, de semmit nem tudunk arról, hogy a kerületi tanácsbíróság megüresedett volna.)

Szerkesztői üzenetek. *L. G. H.* Magkaptam s a következő számban adom. — *M. I. V-r.* Úgy léssen.

Felelős szerkesztő: FERENCZY GYULA Dr.

Munkatársak: Soltész Elemér, dr. Veress István.

Különösen templomfestéseknél felhívjuk olvasóink figyelmét *Schuller* vállalatára Debrecen, Simonffy-utca 25. sz. Telefon 806. Költségvetés díjtalan.

FRISS ZSIGMOND ÉS DR. DOCTOR GUIDO
BUDAPEST, VI. LEHEL-UTCA 8.

ELSŐ MAGYAR
KOPORSÓDÍSZ, SZEM-
FEDŐ, SIRKOSZORU,
GYÁSZKOCSI ÉS
RÁVATALOZÁSI CIKKEK
GYÁRA,
TEMETKEZÉSI ÜZLETEK
TELJES BERENDEZÉSE.
TÁJÉKOZTATÓ ÁRJEGYZÉK
INGYEN ÉS BERMENTVE.

Egyszerű és különleges gyártmányú zseb-, inga-, fali- és ébresztő-órák szakszerűen lesznek javítva, jutányos árban Apródinál, Debrecen, Szent-Anna-utca 2. szám.

A LEGOLCSÓBB PERMETEZŐ ANYAG A

PROVINO

Hatása **TARTÓS.** — Tapadása **KITÜNŐ.**

Számos uradalmi szőlőben évek óta bevezetve!
Ára: 50 kg.-os zsakokban kg.-onként 54 fillér.

Egyedüli beszerzési forrás:

„MAGYAR MEZŐGAZDÁK SZÖVETKEZETE”
BUDAPEST, V. ker., Alkotmány-utca 29. szám.

